

پیل ۱

حزیران ۱۹۲۷

صافی ۲

فلسفہ و اجتماعیات

مجموعہ سی

مدیری

محمد شروت

قیاطاش لیسہ سی فلسفہ و اجتماعیات
و تجاوت مکتبی اقتصاد معلی

مؤسی

آٹاہ سری

استقلال لیسہ سی مدیری
وادبیات معلی

بر صایدہ

- نظری قسم : ہیجان حقندہ . . . . . ہلمی ضیا
تدریسی قسم : اجتماعیات نہدر ؟ (« وہرنہر زومبارت » دن) زہت شروت
لسان تدقیقاتی ناصل یابیلیر ؟ (« آ. مہیہ » دن) . . . . . رانغب ہلوصی
شکل نظریہ سی . . . . . اورخانہ سعد الدیہ
افلاطونک اجتماعی فکرلری . . . . . حامی منیح
دیوان ادبیاتی : کلہر ورمزلر . . . . . آٹاہ سری
ہندسہ نہدر ؟ (« ٹہدینقتون » دن) . . . . . م . الہرامی
اتحار . . . . . ہلمی ضیا
تطبیقی قسم : مفردات پروغراملری : برآنکت . . . . . مجموعہ
لیسہلردہ فلسفہ ، اجتماعیات وروحیات . . . . . محمد شروت
تحلیل و تنقیر قسمی : تورک مدنیقی تاریخی : ضیا کوک آلپ . محی الدیہ
برتنقیدہ جواب . . . . . علی لامی
علی کامی بک افندیہ . . . . . م . ت .
آینشتاین نظریہلرینک علی قیمتی : حسنی حامد . . . . . م . ا .

مجموعہلردہ منتشر مہم یازیلر

ارارہ خانہ : استانبول - جنبرلی طاسم - استقرول لیسہ سی داہلنردہ دائرہ مخصوصہ
استانبول - مطبعہ ابوالضیا

لسانه ترقیاتی ناصل یا بیلیر؟ [۱]

معین بر کلمه نك اشتقاقی یا بمق بو کلمه نك ایکی تقویمی آن آراسنده کی تاریخی یا بمقدر . هر شیئ نك تاریخنده اولدینی کبی ، بونده ده انکشافک تعقیبی ایچون مناسب آنلرک انتخابی مؤرخک تقدیرینه نابعدر . فقط بو انتخاب هر حالده یا بیلیمق اقتضا ایدر . فرانسزجه مسئله سنده بالعمل ایکی مبدائی تاریخ آراسنده مخیرز : یا ایمپراطورلق دوری لاتینجه سندن یا خود هندو - اوروپا بجه دن حرکت ایدیه بیلیرز . عادت اوزره ایمپراطورلق دوری لاتینجه سندن حرکت خصوصنده اتفاق واردر ، چونکه فرانسزجه ایله مشغول رومانیا تجمیلر کله لرک هندو - اوروپا بجه ایله تاریخی لاتینجه آراسنده کی تاریخی یا بیلیمک ایچون کافی درجه مقایسه جی دکیدرلر ، بوندن ماعدا هندو - اوروپا بجه دن حرکت ایدیلنجه چوق اوزون و قاریشیق بر تاریخ ایله اوغراشمق لازم کلیور .

لسانیا تجمیلره عامیانه بر صورتده ایراد ایدیلن « کلمه نك منشای نهدر؟ » سؤالنک صریح و قطعی بر معناسی یوقدر .

بر اشتقاق لغتنده اساس اولان ، کله لرک تعقیب ایتدیکی یوللری تعیندیر . حالبوکه اکثریا معنا دکیشمه لری فردیاً روحی واقعه لرله ایضاح ایدیه بیلیرمش کبی حرکت اولونویور . حقیقتده ، معنا تحوللری نامتناهی متنوع ماهیتده بر طاقیم فعلی احوال و شرائط تأثیریه حصوله کلیر . شو حالده اسانمزده بر کلمه نك اشتقاقی یا بمق ایچون هر شیدن اول فرانسزجه یه ناصل گیردیگنی و هانکی محیطلرده قوللانیلدیغنی بیلیمک ایجاب ایدر .

Escobar ، Escobarderie بی ایضاح ایچون مهم اولان شی Escobar نك ۱۷ نجی عصرده بر اسپانیول قازوئیستی اولدینی دگیل ، پاسقالک بونی Province les نده کی سپاردن بری یا بجه سنده در ؛ کلمه نك فرانسزجه ده آلدینی معنایی اسقوبارک قازوئیستیکی دگیل ، پاسقالک اوندن استفاده ایدیشی و Provinciales نك قازاندینی موفقیت ایضاح ایدر .

[۱] A. Meillet , Linguistique historique et Linguistique générale ; Paris , 1921. p. 292-296.

« Cipaye ایله spahi نڭ عینی عجمجه کله نڭ ایکی مختلف شکلیدر » دیمک سادهجه « مراقلی بر شی » اوکره تمکدر . فقط ناصل اولوبده بونلردن برینک انکلیزجه sepoys کبی هندستاندن و اوته کینک تورکیا و جزائر دن کلدیکی کوستریله نجه فائده لی برشی سوبله تمش اولماز .

زدهده ، نه وقت و ناصل وقوعه کلدکلری اشعار ایدیلکسزین بر طاقم اشتقاقلر ویا تاریخی شرطلری قید ایدیلکسزین بر طاقم معنا تبدللری کوسترمک واهی بر شیدر . کله لک هر برینک کندیسنه خاص ماضیلری اشارت ایدیلدکن صوکر ا ممکن اولدینی قادر چوق کله بی تک بر اصله ارجاع ایتک نه یه یارار ؟ بو کبی خصوصاً ده چوق کره پک متخالف واقعلر موضوع بحث اولور و مطالعه به آلینان کله لک شکل و معناسنی ایضاح ایچون منشا ک و حدشی میدانه چیقارمق کیفیتی چوق دها آز بر اهمیت و علاقهبی حائز بولونور .

مثلاً ، لغتک seul ماده سنی اله آلام . مؤلف فرانسجه seul ک لا اینجه solum دن کلدیکی اشارت ایتدکن صوکر ا شونلری علاوه ایدیور : بوندن مشتق عالمانه کله لر : solitaire ، solitaire ، solitude (باقی کز : Locution) ؛ solo ، ایتالیانجه کله ، Désoler ، Soliste ...

بر دفعه solitude و solitaire کله لری حتمده « عالمانه مشتقات » تعبیری بونلرک شأنی ماهیتی حتمده صریح بر فکر ویرمز : بو فرانسجه کله لر solum دن مشتق اولان solitudo و solitarius لا اینجه کله لرینک طبیعی آداب تاسیونلریدر ؛ که بو ادبی فرانسجه ده معناد بر حالدر . و بر فرانسجه اشتقاق لغتمده اک اول یابیله جق شی دائمی بر صورتده شو طادی اصولی قید ایتمکدر که ، فرانسجه مشتق کله لک ، بویوک بر قسمی ، فرانسجه کله لردن دکیل بلکه تحریری لا اینجه کله لردن اشتقاق ایدر .

لا اینلر شهبه سز solum ایله Désolâre کله لری آراسنده کی ارتباطی هنوز حس ایدیور لردی ، فقط آکاردر که ، اقتباسی یابار کن فرانسجه ، Désolâre بی sen دن و حتی solum دن جذری بر صورتده آیرمشر ؛ معنائک تکاملی بونی واضحاً کوسترمکده در . اونک ایچون solitaire ، solitude و Désoler بر صیرابه قونولماز . ایتالیانجه solo مشتق بر کله دگیلدر ؛ ایتالیان موسیقی لساندن مقتبس اولان sols ایله تحریری لا اینجه دن مقتبس اولان solitude و solitaire کله لرینی عینی صورتده معامله ایتک مختلف ماهیتده ایکی تاریخی واقعه نڭ حقیقتی گیزله مکدر .

لغتک مؤلفی علاوه ایدیورکه: *sollum* قدیم شکلیه، كذلك « *seul* یا لگز » معناسنه یاقین اولان « *chaque; tout* هر » معناسنه هر بوط اولمق اوزره لاینجه *solennem* که بوندن *solennel* ... ؛ *solliciter* (ودها بوکا قریب کله لر، باقیکنز: *citer*) ؛ صفت اوله رق *solidum* ... . مسئله دن خبردار اولمایان برقاره شبهه سز که بوسوزلردن *solus* ک بر زمانلر « هر ، هر بر » معناسنی حائز بولوندیغنی ظن ایده جکدر که ، بو یا کلیشدر. كذلك *solus* ایله *sollus* ک تقریبی ، عموماً قبول ایدلمش صاغلام برشیدر ظن ایده جکدر؛ حالبوکه بو تقریب نه آشکار ونه ده عموماً مقبولدر . « *sollus* هپ و تام » ایله (هر معناسنه اولان ایله دکی ؛ فرانسیزجه « *tout* هپ ، هر » ایسه بو خصوصه التباسلیدر) ، قرابتی محقق اولان بر *saluos* کله در که فرانسیزجه *sauf* کله سی بوندندر ، فقط مؤلف بونی ذکر ایتیمور . *solus* ایله *sollus* ک قرابتی قادار شبهلی - همان محقق صورتده یا گلیش - بر اشتقاق تعمیمی بر ائرده بر طوتممالیدر .

لاینجه نقطه نظرندن شو اوچ کله ، *sollennis* ، *sollicitus* و *solidus* ک آرتیق آرالنده هیچ بر مناسبت بوقدی ؛ بناءً علیه بونلری فرانسیزجه بر اشتقاق لغتده تقریبه قالدیشمق چوق محذورلیدر .

solidus ک تاریخی مراقلیدر. فقط بو بر طرفدن *sollus* ماده سنک تالی بر ماده سی اولان *solidus* آئنده و « دیگر جهتدن *sollus* ایله *solus* » ک مرتبط بر صورتده کوستر بله سیله تماماً یا گلیش ارا نه ایدیلش اولور. فی الحقیقه بوراده بر برلندن صراحةً و قطعاً مستقل شو عنصر لر واردر :

۱ اون آلتنجی عصرده تحریری لاینجه دن مقتبس بر صفت ، *solide* و مشتقاتی .
 ۲ اون آلتنجی عصرک حقوق لساندن آلینمش *solidaire* کله سی ؛ غربیدر که بو کله اسکی لاینجه ده بوقدر .

۳ بر « سکه » معناسنه کلن و *solidus* ک لاینجه اسی اولان بینه لاینجه *soldus* .
solidus ک « صاغلام معدن سکه » صورتنده ترجمه سی قاورانه بیله جک بر معنایی حائز دکیلدر ؛ حقیقتده معلومدر که *solidus* بر معدن حقنده ، قوللانیلدیغنی زمان « صوم » دیمکدی و امپراطورلق دورنده بر آلتین سکه بی افاده ایچون *solidus* کله سی قوللانیلمشدی. امپراطورلق زماننده آلتین سکه معناسنه کلدیکی حالده رومان دیلر نده الکعادی بر کولچهنک اسمی اولان *sou* یعنی مانعیر دیمک اولان *soldus* ک سقوطی قیده شایاندر؛ بوراده دقتی جالب بر تجاوزل موجوددر .

۴ sol(i)duş ك بومعناسنه «solde یعنی برخدمته مقابل تسویه ایدیلن اجرت» معناسی ارتباط حاصل ایدر؛ ایتالیانجه solds هم «مانعیر» هم دهه «اجرت» معناسنه در. فرانسزجه ده کی solde کله سی ایسه ایتالیانجه solda دن آلینمشدر، یالکیز کیفیتنی باشقه در. فقط sol(i)duş ك بومعناسندن «solidare یعنی اجرت ویرمك، تماماً تسویه ایتك» فعلی چیقاریلشدر که، solidata کله سیله پرووانسال و اسپانیولجه ده soldada، اسکی فرانسزجه ده soudée بوندندر. فرانسزجه ده کی solde کله سنك کیفیتنی خصوصنده اسکی فرانسزجه کله لك نه درجه تاثیر اولدینی مسئله سی آراشدیر یلق ایجاب ایدر؛ بو تاثیر قبول اولونورسه فرانسزجه solde کله سی اسکی فرانسزجه کله لرله ایتالیانجه بر کله نك متقابل سرائتلی محصولی کی کوروله جکدر. soudée دن فرانسزجه soudoyer کله سی کلیر. soudara ایسه اسکی فرانسزجه soude دن مشتقدر. كذلك بر حسابی تمیزله مك «apurer» و توسیعاً بر مالک سورومنك صوکنی آلمق معناسنه اولان solder کله سنك نه درجه به قادر لاینجه sol(i)dare شکلندن مقتبس اولدینی ونه درجه به قادر ایتالیانجه soldare نك تاثیر اجرا ایده بیلمش اولدینی ده تدقیق ایدیلک اقتضایدر؛ چونکه معلومدر که فرانسزجه بانقه تعبیراتنك اصلی ایتالیانجه در. اشتقاقلر عرض ایدیلر کن یا بیله جق اك فنا خطا قارنه کله لك تاریخی بسیط بر مسئله اولدینی ظن ایتدیر مکدر. حالبوکه بونلرده اك متنوع تاثیرلر تصالب ایدر.

۵ soldare دن ایتالیانجه soldato کله سنی یا پمشدر که ایتالیان اوردولرنده اجرتلی عسکر معناسنه کیوردی. فرانسزجه بو کله بی ۱۶ نجی عصرده اقتباس ایتشدر؛ فقط فرانسه ده اوردولر ایتالیاده کندن بوسبوتون باشقه بر ماهیتی حائز اولدیغندن و اساساً کله نك تشکیله ده فرانسزجه ده بیلینه مدیکندن کله در حال ایتالیانجه ده مالک اولمادیغنی برصالته نائل اولدی. دها ایتالیانجه قالمش اولان soldatesque کله سی ایسه اسکی استخفافکار معناسنی محافظه ایتدی (soldatesque فرانسزجه soldat دن مشتق دکلیر؛ ایتالیانجه در).

۶ لاینجه solidare، ایتالیانجه sodare، فرانسزجه souder به منجر اولدی؛ فرانسزجه ده souder لهمله مك تماماً فنی بر اصناف تعمیر اولمشدر.

شوحالده solide، solidaire، sou، soldes (و solder)، soldat، souder کله لرینی

عینی ماده به درج ایتك کندیتری و تاریخلری مختلف آلتی - حتی بدی - کله بی برله شدیر مکدر. بو آلتی بدی فرانسزجه کله نك عینی لاینجه اصله مربوط اولدق لرینی

تبیین ایتک اهمیتی جزئی، شمول و قیمتی همان صفر بر فقره نقل ایله مکدر. بوندن باشقه هیچ ویا همان هیچ برشی سویله مەمک اشتقاقده علاقه وبره بیله جک هر شیئی طی ایله مکدر .

کله لرك تاريخی یا بمق ایچون رومانجه ده کی مشترک حرکت نقطه سنی وضع ایله ملیدر؛ حالبوکه بو آنجاق رومان دیل لرينك مقایسه سی ایله ممکن اولابیلیر. شو حالده فرانسزجه کله لر قارشیسنه دیکر یکی لاتینجه مقابلر کتیر بلیدر. فرانسزجه bain حقنده بزی تنوبرایدن balneum دکیلدر؛ بلسکه فرانسزجه bain، پرووانسالجه banh، ایتالیانجه bagno، اسپانیولجه baño، پورتکیزجه banho نک فرض ایتدیردیکی متصور بر baneum شکلیدر. بو تقریب لرك عملی قیمتی ده یوکسکدر. چونکه رومان دیل لرينك موازاتی کوستره رك آرالرنده کی درین وحدتی میدانه چیقاریر .

یالکز رومان لسان لرينك مقایسه سیدرکه فرانسزجه نک نره دن حرکت ایتدیکی آن کلانه بیلیر . رومه نجه دن باشقه بوتون رومان لسان لری cerebrum کله سنی حذف ایشلر، و cerebrum رینه cerebellum اسم تصغیرینی اقامه ایشلردر؛ بو کله خلق لاتینجه سنه اضافه اولونوبور، حقیقته ایسه cerebellum سین برشی صفتیه « بین » معناسنه در؛ « قره جگر » ک رومانجه اسمی کی اولا برطباخت وشکم پرستی تعیری اولمشدر . بو کله لرك تقریبی حقیقه یابیلیمغه دکر . cerebellum ایله حقیقه عامیانه اولان مفروض cerebella شکلی آراسنده کی معکوس تقابله کنجه بو آنجاق غول رومانجه سی سایه سنده تقررایشدر: فرانسزجه وبرووانسالجه دن ماعدا cerebella نک بر مقابلی آنجاق شمالی ایتالیاده قید ایدیشدر .

حقیقی بر فرانسزجه اشتقاق لغتی یا بمق بو کون ایچون ممکن دکیلدر؛ زیرا فرانسزجه کله لرك هندو اوروپا نجه دن، حتی ساده جه رومانک ایمپراطورلق دوره سندن زمانمزه قادار کی تاریخی بیلیمکدن هنوز چوق اوزاغز . آنجاق حالا معلوم اولان واقعلر سایه سنده بونک برطاسلاخی چیز بیلیر. مسئله لرك نه دن عبارت اولدینی سزدیر بیلیر و بو صورته سریع واصولی بر طرزده احضاری مساعیده بولونمق ایسته نلر تشویق ایدیش اولور . بو ایسه عمومیتله رومان لسان لریله متکلم ملئر، خاصه فرانسزلر ایچون حقیقی بروظیفه در . [*]

میه

منجی : راعب خلوصی

[*] عصر مزك اك بويوك لسانيات طالمرندن «میه» دن ترجمه ایتدیگم مقاله نك اصل عنوانی « بر فرانسزجه اشتقاق لغتی مناسبته » در. فقط « اشتقاقیلق » مسئله سی اطرافنده مملکتک علمی محیطنده دالنه لر یا بمش اولان صوک حادثه بو عنوانک دها شموللی بر طرزده یوقاریکی شکله تحویلنه حق ویردیرمشدر قناعتنده م .

خ . .